

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน การนำความรู้
ที่บัณฑิตได้รับจากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ไปประกอบอาชีพบรรณารักษ์หรืออาชีพอื่น ๆ
ปัญหาและอุปสรรคในการหางานทำของบัณฑิต ตลอดจนความเหมาะสมของหลักสูตรสาขา
วิชาบรรณารักษศาสตร์ในด้านจุดมุ่งหมาย เนื้อหาของหลักสูตร ระยะเวลาเรียนที่กำหนด
เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของนักศึกษาเก่าเสนอต่อภาควิชา เพื่อประโยชน์
ในการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอน และการจัดดำเนินงานของภาควิชาให้มี
ประสิทธิภาพมากขึ้น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้สุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของบัณฑิตสาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2520-2524 รวม 5 รุ่น
จำนวน 200 คน จากจำนวนทั้งหมด 395 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามซึ่งส่วนใหญ่ส่งถึงผู้รับทางไปรษณีย์
ได้รับแบบสอบถามคืนจากบัณฑิต 172 ชุดคิดเป็นร้อยละ 86.00

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

บัณฑิตร้อยละ 97.67 เป็นหญิง อายุเฉลี่ย 26.64 ปี

2. การศึกษาในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ 20.93 เลือกกระบวนวิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยาเป็นวิชาโท และส่วนใหญ่ร้อยละ 56.41 ใช้เวลาในการศึกษา สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์จบภายในเวลา 4 ปี แต่ยังมีบัณฑิตที่ใช้เวลาเรียนในภาควิชาถึง 8 ปี
คิดเป็นร้อยละ 1.16

3. ทำงานและการศึกษาต่อ

ในจำนวนบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม 172 คน มีผู้ยังไม่ประกอบอาชีพ 24 คน คิดเป็นร้อยละ 13.95 โดยบัณฑิตจำนวน 21 คนให้เหตุผลว่าเพราะยังไม่มีตำแหน่งว่าง ส่วนบัณฑิตที่ประกอบอาชีพแล้ว 148 คนมีผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ในท้องสมุคประเภทต่าง ๆ 129 คนคิดเป็นร้อยละ 75.00 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในท้องสมุควิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนร้อยละ 40.22 มีผู้ประกอบวิชาชีพอื่น 19 คนคิดเป็นร้อยละ 11.05 เหตุผลที่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์เพราะไม่มีตำแหน่งบรรณารักษ์ว่าง

ในปัจจุบันตำแหน่งงานและสังกัดของบัณฑิตที่ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ศึกษาลำดับความสำคัญคือร้อยละ 58.14 เป็นบรรณารักษ์ และร้อยละ 13.37 เป็นอาจารย์ทำงานด้านท้องสมุค บัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ 34.88 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและร้อยละ 20.35 สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ บัณฑิตที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ใช้เวลาหางานทำได้ไม่เกิน 6 เดือน

อนึ่งบัณฑิตจำนวนหนึ่งได้มีการโยกย้ายงานมาก่อนที่จะมาทำงานในตำแหน่งและหน่วยงานปัจจุบัน บัณฑิตร้อยละ 16.22 ได้เคยทำงานในตำแหน่งงานและหน่วยงานอื่นมาก่อน สาเหตุที่มีการเปลี่ยนงานบัณฑิตส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่างานเดิมไม่ก้าวหน้า

ในด้านการศึกษาคือของบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตร้อยละ 9.30 ได้ศึกษาคือ จะเป็นที่น่าสนใจได้ว่าบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในท้องสมุควิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจะมีโอกาสได้ศึกษาคือได้มากกว่าบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในท้องสมุคประเภทอื่นหรือประกอบวิชาชีพอื่น อย่างไรก็ตามบัณฑิตที่ได้ศึกษาคือเหล่านี้ส่วนใหญ่จะศึกษาคือในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในท้องสมุคเฉพาะซึ่งเปลี่ยนแนวเป็นสาขาอื่น เหตุผลที่บัณฑิตศึกษาคือส่วนใหญ่ต้องการความก้าวหน้าในวิชาชีพ เพื่อเพิ่มวุฒิ

4. การประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และการนำความรู้ไปปฏิบัติงาน

บัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ 40.12 ปฏิบัติงานอยู่ในท้องสมุควิทยาลัยและมหาวิทยาลัย รองลงมาคือท้องสมุคเฉพาะ ท้องสมุคโรงเรียน ท้องสมุคประชาชนและ

หอสมุดแห่งชาติ ตามลำดับ บัณฑิตที่ปฏิบัติงานในหอสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย หอสมุดเฉพาะ หอสมุดโรงเรียน หอสมุดประชาชน และหอสมุดแห่งชาติทำหน้าที่จัดหมู่ และทำบัตรรายการมากที่สุดคือร้อยละ 42.02 52.78 48.0 66.67 และ 100.0 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าบัณฑิตทำหน้าที่เกี่ยวกับเสตทศนวิศุคน้อยที่สุด คือหอสมุด วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยร้อยละ 2.90 หอสมุดเฉพาะร้อยละ 2.78 ส่วนหอสมุด ประเภทอื่น ๆ ที่เหลือไม่มีบัณฑิตปฏิบัติงานหน้าที่นี้เลย

ในด้านการนำความรู้ไปปฏิบัติงานโดยสรุปบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่ารายวิชา ต่าง ๆ ในวิชาบังคับและวิชาเลือกของหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นประโยชน์ ต่อการปฏิบัติงานมาก ปานกลางและน้อยไล่เสียกัน วิชาที่บัณฑิตนำไปใช้ประโยชน์มาก โดยเฉลี่ยได้แก่ วิชาการฝึกปฏิบัติงานในหอสมุด วิชาการจัดหมู่หนังสือ การจัดหมู่และ ทำบัตรรายการภาษาต่างประเทศ การจัดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย เอกสาร สิ่งพิมพ์และวัสดุเพื่อการค้นคว้า การบริการหอสมุด ส่วนวิชาที่บัณฑิตนำไปปฏิบัติงาน ได้น้อยโดยเฉลี่ยในหอสมุดทุกประเภท ได้แก่ วิชาประวัติหนังสือและการพิมพ์ การจัดหมู่ และทำบัตรรายการวิศุคพิเศษ หอสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (มากสำหรับหอสมุด วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย) หอสมุดประชาชน (มากสำหรับหอสมุดประชาชน)

5. ปัญหาและความพอใจในงานของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์

ในการปฏิบัติงานหอสมุดบัณฑิตมักประสบปัญหาในระดับที่แตกต่างกัน โดยเฉลี่ยแล้วบัณฑิตในหอสมุดทุกประเภทมีปัญหาเกี่ยวกับหอสมุด เช่น ปัญหาด้าน อาคารสถานที่ หนังสือและวัสดุการอ่าน ผู้ใช้หอสมุด อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้บุคลากร งบประมาณอยู่ในระดับมากและปานกลาง ยกเว้นบัณฑิตในหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งประสบปัญหา ในด้านอาคารสถานที่น้อยที่สุด และประสบปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณมากที่สุด

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับกรทำงาน เช่น ผู้บริหาร ระบบบริหาร การปฏิบัติงาน ผู้ร่วมงาน สภาพการทำงาน ปริมาณการทำงาน ปัญหาส่วนตัวอยู่ในระดับปานกลางและน้อย ยกเว้นบัณฑิตในหอสมุดแห่งชาติซึ่งมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในระดับมากที่สุดโดย เฉลี่ย ส่วนบัณฑิตผู้ปฏิบัติงานในหอสมุดประเภทอื่น มีปัญหาในเรื่องเหล่านี้ในระดับปานกลาง และน้อย

6. ความคิด เห็นและข้อ เสนอแนะของบัณฑิตต่อภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

ด้านหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตส่วนใหญ่ มีความเห็นตรงกันว่าหลักสูตรที่ศึกษามาเหมาะสมดีแล้ว แต่ควรจะมีการเพิ่ม เนื้อหาและ ชั่วโมงเรียนของบางวิชาที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ เช่น การจัด หมู่หนังสือและทำบัตรรายการ การฝึกปฏิบัติงานในห้องสมุด เป็นต้น และควรมีการลด เนื้อหาและชั่วโมงเรียนของบางวิชาที่ไม่จำเป็นลงบ้างเพื่อความเหมาะสม เช่น วิชา ประวัติหนังสือและการพิมพ์ วรรณกรรมในสาขาสังคมศาสตร์

ความต้องการโดยเฉลี่ยของบัณฑิตที่จะให้ภาควิชาจัดดำเนินการในด้าน วิชาการ ด้านบริการอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้บัณฑิตยังได้ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ อาจารย์ผู้สอนและด้านกิจกรรมและบริการไว้ด้วย

อภิปรายผล

1. ด้านสถานภาพ

สถานภาพส่วนตัวของบัณฑิตด้านอายุระหว่างศึกษาอยู่ในภาควิชานั้นค่อนข้าง แตกต่างกัน คือมีอายุต่ำสุด 21 ปีและสูงสุด 38 ปี อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัย รามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัย เปิดซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคน เข้า เรียนศึกษาได้โดยไม่ได้กำหนด อายุและพื้นฐานความรู้ อีกทั้งมีนโยบายมุ่งให้การศึกษา เพิ่ม เต็มแก่ผู้ที่ทำงานแล้วอีกด้วย ดังนั้นบัณฑิตจึงมีอายุค่อนข้างแตกต่างกัน บัณฑิตส่วนใหญ่จะเป็นหญิงมีจำนวนร้อยละ 97.67 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูติมา ฝัจจามันท์ (2518:152) ทศนีย์ ทองศิริ (2522: 139) และ สุวรรณฯ ชูติมันต์ (2525:144) ซึ่งพบว่าบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นหญิง จึงพอจะสรุปได้ว่าบุคคลในวงการบรรณารักษศาสตร์หรืออาชีพบรรณารักษ ในประเทศไทย เป็นหญิงมากกว่าชาย

2. การประกอบอาชีพภายหลังจบการศึกษา

จากผลการวิจัยบัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ 75 มีงานทำแล้ว โดยประกอบอาชีพ

เป็นบรรณารักษ์และอาจารย์บรรณารักษ์ที่ทำงานห้องสมุด (จากตารางที่ 6) มีบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ บ้างเป็นจำนวนร้อยละ 11.05 และบัณฑิตที่มีงานทำแล้วเหล่านี้ใช้เวลาทำงานไม่เกิน 6 เดือน นับได้ว่าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงประสบความสำเร็จและไม่สูญเปล่าในการลงทุนทางการศึกษาเพื่อผลิตบรรณารักษ์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพมีจำนวนถึง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 13.95 ของจำนวนบัณฑิตทั้งหมด โดยร้อยละ 87.50 ให้เหตุผลว่ายังไม่มีตำแหน่งงานว่าง จะเห็นได้ว่าบัณฑิตเมื่อจบการศึกษาแล้วไม่ได้ประกอบอาชีพมีจำนวนสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผลงานวิจัยอื่น ๆ เช่น ผลการวิจัยของ ทศนิยม ทองศิริ (2521:139) พบว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในระหว่างปี 2513-2516 มีผู้ยังไม่มีงานทำ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.85 ของบัณฑิตที่จบการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งหมด ส่วนผลการวิจัยของ สุวรรณ ทุติมันต์ (2525:115) ปรากฏว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในระหว่างปีการศึกษา 2517-2522 มีผู้ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.93 ซึ่งในจำนวนนั้นส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เพราะต้องการศึกษาต่อ จึงพอสรุปได้ว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ตลาดแรงงานมีความต้องการบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์มาก เนื่องด้วยระยะนั้นรัฐมีนโยบาย เน้นให้การศึกษาเข้าถึงประชาชน โดยจัดให้มีการศึกษานอกระบบขึ้นทั้งในเมืองและชนบท การศึกษาระบบดังกล่าวล้วนต้องการห้องสมุดที่มีบรรณารักษ์ซึ่งมีประสิทธิภาพประจำอยู่เพื่อคอยให้บริการ ทำให้สถาบันต่าง ๆ เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เพิ่มขึ้นทั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู ในมหาวิทยาลัยซึ่งเดิม เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีอยู่แล้วก็ เปิดสอนสาขาวิชาดังกล่าวขึ้นในระดับปริญญาโท เพื่อผลิตบรรณารักษ์ระดับผู้บริหารเพิ่มขึ้น เท่าที่ผ่านมาผู้ที่เรียนบรรณารักษะนั้นไม่ต้องกลัวว่าจะตกงานจะต้องมีงานรออยู่เสมอ แต่ในปัจจุบันบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์มีผู้ตกงานเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะสาเหตุดังกล่าวที่ว่ามหาวิทยาลัยทุกแห่งต่างเร่งผลิตบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์รวมทั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นมหาวิทยาลัย เปิด ดังนั้นจำนวนบัณฑิตจึงเพิ่มขึ้นด้วย จึงเห็นว่าถึง

เวลาแล้วที่จะมีการสำรวจถึงความต้องการของตลาดว่า ~~และ~~ ต้องการบรรณารักษ์
 ด้านใด เพื่อสถาบันต่าง ๆ จะได้ผลิตบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์ให้ตรงกับความต้องการ
 ของตลาด

จากการศึกษาประเภทของงานปรากฏว่ามีบัณฑิตทำงานในห้องสมุดวิทยาลัยและ
 มหาวิทยาลัยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าบัณฑิตส่วนใหญ่ออกไปปฏิบัติงานใน
 หน้าทีบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยและตรงกับผลการวิจัยของ ชูติมา ฉัจจามันท์ (2518:
 154) ทศนิยม ทองศิริ (2521:144) และ สุวรรณ ชูติมันต์ (2525: 117) จึงพอสรุป
 ได้ว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์จากมหาวิทยาลัยทุกแห่งส่วนใหญ่ออก
 มาปฏิบัติงานในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยซึ่งอาจมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้ คือ

1. ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยกำลังอยู่ในระยะขยายตัว จึงเปิด
 รับอัตราบรรณารักษ์ใหม่เพิ่มขึ้น
2. การทำงานในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมีโอกาสก้าวหน้ามากกว่า
 ทำงานในห้องสมุดประเภทอื่น เนื่องจากสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยและ
 มหาวิทยาลัยมีมาตรฐานมากกว่าห้องสมุดประเภทอื่น อีกทั้งห้องสมุดวิทยาลัยและมหา-
 วิทยาลัยเป็นหน่วยงานวิชาการมากกว่า ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยบางแห่ง
 บรรณารักษ์มีฐานะ เป็นอาจารย์ห้องสมุด (Library Faculty) ซึ่งมีบทบาทเช่นเดียวกัน
 กับอาจารย์ภาควิชาหรือคณะอื่น ๆ (บุชาติ พิทักษ์ 2519: 61-63)

ผลการวิจัยนี้จะมีประโยชน์ต่อภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่จะ
 ได้จัดเตรียมหลักสูตรให้เหมาะสมสำหรับนักศึกษาในการปฏิบัติงานในห้องสมุดวิทยาลัยและ
 มหาวิทยาลัยเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว และทำให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ได้ทราบลักษณะ
 ของงานและแนวทางการประกอบอาชีพ นับว่าเป็นการช่วยนักศึกษาในการเตรียมตัวออก
 ไปทำงาน

3. การศึกษาต่อ

ผลการวิจัยปรากฏว่ามีบัณฑิตจำนวนหนึ่งได้เข้าศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มเติมความรู้
 ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีบัณฑิตที่มีโอกาสได้เข้าอบรม

และศึกษาต่อจะเป็นบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในท้องสมุทริทยาลัยและมหาวิทยาลัยเช่นกัน เนื่องจากนโยบายของท้องสมุทระดับอุดมศึกษาจะมุ่งพัฒนาค่านบุคลากรให้มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถนำความรู้มาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ อีกทั้งมีจำนวนบุคลากรเพียงพอที่จะไม่เป็นอุปสรรคในการไปศึกษาต่อและฝึกอบรม

บัณฑิตที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อหรือไม่มีโอกาสได้ฝึกอบรมเลยได้แก่ บัณฑิตที่ปฏิบัติงานในท้องสมุทประชาชน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานในท้องสมุทประชาชนมักจะเป็นผู้ที่ต้องทำงานท้องสมุททุกอย่างเพียงคนเดียว โอกาสจึงไม่อำนวยให้ในการที่จะศึกษาต่อหรือฝึกอบรมเหมือนท้องสมุทประเภทอื่น ผลการวิจัยข้อนี้ได้สนับสนุนผลการวิจัยของ อูบล รอดเอี่ยม (2519: 187) ซึ่งได้ระบุไว้ในปัญหาท้องสมุทประชาชนคนหนึ่งว่า จำนวนบรรณารักษ์ท้องสมุทประชาชนนอกจากจะมีจำนวนไม่เพียงพอและยังไม่ได้มาตรฐานแล้ว บรรณารักษ์ยังมีคุณวุฒิต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานอีกด้วย ในการวิจัยของทัศนีย์ ทองศิริ (2521: 145) กล่าวว่าท้องสมุทประชาชนบางแห่งยังไม่สามารถหาบุคคล เข้าบรรจุในท้องสมุทที่มีอัตราบรรณารักษ์ว่างอยู่ ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีความก้าวหน้าในการงานเท่าที่ควร

4. หลักสูตรและการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ผลของการสำรวจเกี่ยวกับหลักสูตรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตหลังจากจบการศึกษาไปแล้วนั้น ปรากฏว่าบัณฑิตได้นำความรู้จากการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ไปใช้โดยเฉลี่ยในระดับปานกลางซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ ชูติมา สัจจามันท์ (2518: 155) ทัศนีย์ ทองศิริ (2521: 146) และสุวรรณา ชูติมันต์ (2525: 117) เพียงเล็กน้อย โดยผลการวิจัยทั้ง 3 ท่านได้ผลตรงกันว่าบัณฑิตได้นำความรู้จากการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ไปใช้โดยเฉลี่ยในระดับปานกลางและมาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยเปิดและรับนักศึกษาเข้าเรียนโดยไม่จำกัดจำนวน ซึ่งนักศึกษาที่เข้าเรียนแต่ละวิชามีจำนวนมาก อาจารย์ ผู้สอนจึงไม่สามารถให้การชี้แนะหรือสอนให้ได้อย่างทั่วถึงได้ การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงมักอาศัยสื่อการสอน เช่น โทรทัศน์ วจรปิดมากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ และการเรียนในชั้นเรียนที่มีจำนวนนักศึกษามากจะได้ผล

น้อยกว่าการเรียนในชั้นเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อย

หมวดวิชาต่าง ๆ ที่มีนักศึกษาไปใช้ได้แก่ หมวดวิชาเทคนิคและบริการ เช่น วิชาการจัดหนังสือและการทำบัตรรายการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วิชาเอกสารสิ่งพิมพ์และวัสดุการค้นคว้า วิชาการเลือกหนังสือ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า บัณฑิตได้นำความรู้จากหลักสูตรด้านวิชาเทคนิคและบริการไปใช้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด เหตุที่นำไปใช้มากที่สุดเพราะจากการสำรวจพบว่า ในห้องสมุดทุกประเภท บัณฑิตส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานด้านเทคนิคและบริการ ซึ่งตรงกับผลวิจัยของ ชูติมา สัจจามันท์ (2518: 155) ทศนิยม ทองศิริ (2521: 146) และ สุวรรณ ชูติมันต์ (2525: 117)

ส่วนบางวิชานำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้น้อย เนื่องจากว่าบัณฑิตมีความแตกต่างกันในลักษณะของงานที่ทำ ประเภทของห้องสมุดและหน่วยงาน อีกทั้งบัณฑิตไม่สามารถทราบมาก่อนล่วงหน้าว่าจะออกมาปฏิบัติงานในห้องสมุดประเภทใด ลักษณะงานแบบใด จึงไม่สามารถเลือกเรียนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานได้

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ได้ให้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในด้านของจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงเรียนที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ด้านจุดมุ่งหมาย

จากผลการวิจัยในตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า บัณฑิตเข้าใจความมุ่งหมายของหลักสูตรเฉลี่ยโดยทั่วไปอยู่ในระดับมาก และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเหล่านั้นมีผลเอื้อต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตในระดับมากเช่นกัน จึงพอสรุปได้ว่าในด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว บัณฑิตสามารถทำงานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการเรียนสาขาวิชานี้ได้เป็นอย่างดี

2. ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา

บัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรมีการเพิ่ม เนื้อหาของวิชาบางวิชา เช่น การจัดหมู่หนังสือและการทำบัตรรายการหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วิชาการศึกษา ปฏิบัติงานห้องสมุด เนื่องจากวิชาด้าน เทคนิคและวิชาชีพงานนั้น เป็นวิชาที่บัณฑิตนำไปใช้มากที่สุด นอกจากนี้ยังให้ข้อ เสนอแนะว่าในฐานะที่ เทคโนโลยีและ เครื่องจักรกลได้ เข้ามามีบทบาทใน ชีวิตประจำวันมากขึ้น จึงควรมีการเพิ่มวิชาดังกล่าว เป็นวิชาบังคับด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อ เสนอแนะในการวิจัยของ โบซ (Boaz 1978: 320-323) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีจะเป็น ตัวจักรกลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวงการวิชาบรรณารักษศาสตร์ ฉะนั้น โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ จะต้องเพิ่มรายวิชาต่าง ๆ เกี่ยวกับ เครื่องจักรกล การจัดตั้งช่างงาน ศูนย์ข้อมูล และสื่อ (Media) และตรงกับข้อ เสนอแนะในการวิจัยของ โครวี (Crowe 1974: 489) ซึ่ง เสนอแนะให้นำ เครื่องจักรกลเข้ามาใช้ในห้องสมุด เพราะปัจจุบันมีการค้นพบว่าหากเพิ่มวิชา เหล่านี้ ความรู้และทักษะด้านบรรณารักษศาสตร์นั้นสามารถใช้กับงานด้านธุรกิจทั่วไปได้ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อการขยายวงงานบรรณารักษศาสตร์ให้ประยุคต์ เข้ากับงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงาน ห้องสมุด กล่าวคือ งานในภาคธุรกิจทั่วไปส่วนมากต้องการคนที่มีความรู้ในการใช้สำหรับประมวล และเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศ ฉะนั้นนักศึกษาที่จะมุ่งหางานในภาคธุรกิจทั่วไป อาจจะเรียนเพิ่มเติม วิชาต่าง ๆ ในด้านนี้เพิ่มขึ้น แทนที่จะเน้น เฉพาะวิชาบรรณารักษศาสตร์ล้วน ๆ

สำหรับในประเทศไทยนั้น การนำ เครื่องจักรกลเข้ามาใช้ในห้องสมุดยังมีน้อยมาก ฉะนั้นการที่จะจัดให้มีการ เรียนการสอนด้านคอมพิวเตอร์และ เครื่องจักรกลในห้องสมุดจึงจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณและจำนวนบุคลากรที่มีความ เชี่ยวชาญด้านดังกล่าวจำนวนมาก

นอกจากจะมีการเพิ่ม เนื้อหาในบางวิชาแล้ว บัณฑิตยังมีความเห็นว่าควรมีการ ปรับปรุงหลักสูตรโดยการลดเนื้อหาในบางวิชาอีกด้วย เช่น วิชาประวัติหนังสือและการพิมพ์ วิชาวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น วรรณกรรมทางมนุษยศาสตร์และวรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากไม่ได้ใช้ประโยชน์จากวิชานี้โดยตรง เป็นเพียงวิชาที่ส่งเสริมให้เข้าใจในเรื่อง ทั่ว ๆ ไปเท่านั้น ซึ่งต่างจากผลการวิจัยของ ทศนีย์ ทองศิริ (2521: 146) ซึ่งพบว่าวิชา เลือกที่บัณฑิตนำไปใช้มากที่สุดคือ วรรณกรรมทางมนุษยศาสตร์ วรรณกรรมทางสังคมศาสตร์ และวรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า เนื้อหาของหลักสูตรควรมีการ ปรับปรุง

3. ความเหมาะสมด้านอัตราระยะเวลาเรียน

บัณฑิตส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรด้านระยะเวลาเรียนหรือชั่วโมงเรียน โดยเห็นว่าบางวิชาควรเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้น และบางวิชาควรลดชั่วโมงเรียนให้น้อยลง เพื่อความสมดุล วิชาที่ควรเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้นคือ วิชาการฝึกปฏิบัติงานในท้องสมุด วิชาด้านเทคนิคและบริการ เช่น วิชาบรรการเพื่อการค้นคว้า สำหรับวิชาการฝึกปฏิบัติงานในท้องสมุดนั้น บัณฑิตเห็นว่าเป็นวิชาที่เป็นประโยชน์ที่สุดในการออกไปประกอบอาชีพหลังจากจบการศึกษาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของริชาร์ดสัน และเฮร์นอน (Richardson Hernon 1981: 287-300) ที่ปรากฏว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการฝึกในท้องสมุดวิทยาลัยมาก่อนจะมีความพึงพอใจต่อการสอนภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี และตรงกับผลการวิจัยของ รีด (Reed 1979: 241-247) ฮันท์ (Hunt 1979: 241-247) และวูลีส (Woolles 1979: 241-247) ซึ่งในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอื่นเดียนา มหาวิทยาลัยฟลอริดา และมหาวิทยาลัยพรินซ์เบริกส์ ตามลำดับ ผลปรากฏว่าผู้จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ได้ใช้วิชาการฝึกงานในท้องสมุดไปใช้มากที่สุด และให้ข้อเสนอแนะว่าควรยืดเวลาให้มีหลักสูตรวิชาการฝึกงานมากขึ้น เพราะผู้ที่มีประสบการณ์ในการฝึกงานในท้องสมุดมากเท่าใด ความสำเร็จในการปฏิบัติวิชาชีพจะมีมากเท่านั้น

นอกจากควรเพิ่มเวลาในบางวิชาแล้ว บัณฑิตยังมีความเห็นว่าหลักสูตรในบางวิชาควรลดชั่วโมงเรียนให้น้อยลง เช่น วรรณกรรมทางสังคมศาสตร์ วรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าระยะเวลาเรียนในหลักสูตรควรจะมีการปรับปรุง

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิชาวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น วรรณกรรมทางสังคมศาสตร์ วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่ ฯลฯ นั้นเป็นวิชาที่มีประโยชน์และมีความสำคัญพอ ๆ กับวิชาอื่น ๆ แต่เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่าบัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในด้าน เทคนิคและบริการ ดังนั้นจึงไม่นำความรู้จากวิชาเหล่านี้ไปใช้โดยตรง แต่นำไปใช้ทางอ้อม เช่น ด้านเทคนิคอาจนำวิชาเหล่านี้ไปใช้ในการเลือกหนังสือ เป็นต้น

4. ปัญหาในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยด้านปัญหาการปฏิบัติงานท้องสมุดปรากฏว่า โดยเฉลี่ยบัณฑิต ประสบปัญหาในระดับปานกลางและมาก ซึ่งจากผลการวิจัยของ ชูติมา สัจจามันท์ (2518:156) ทศนีย์ ทองศิริ (2522:140) และ สุวรรณี ชูติมันต์ (2525:118) ซึ่งพบว่าบัณฑิตประสบปัญหาในการปฏิบัติงานท้องสมุดในระดับปานกลางและน้อย ในการวิจัยครั้งนี้บัณฑิตที่ประสบปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ บัณฑิตที่ปฏิบัติงานท้องสมุดวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ท้องสมุดโรงเรียน ท้องสมุดเฉพาะ และท้องสมุดแห่งชาติ แสดงว่า บัณฑิตประสบความสำเร็จในด้านการใช้ความรู้ที่ได้ เรียนมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของการทำงาน อีกทั้งในปัจจุบัน บทบาทของบรรณารักษ์มีมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารเริ่มมองเห็นความสำคัญของท้องสมุดและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนต่อปัญหาของท้องสมุด ยกเว้นท้องสมุดประชาชนซึ่งบัณฑิต ที่ปฏิบัติงานอยู่ประสบปัญหาโดยเฉลี่ยในระดับมากในด้าน อาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุครุภัณฑ์ และงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ผลการวิจัยของ อูบล รอดเยี่ยม (2519:38) พบว่างบประมาณท้องสมุดประชาชนมีจำกัดไม่เพียงพอในการปรับปรุงและดำเนินงานท้องสมุด นอกจากนั้นยังพบว่าท้องสมุดประชาชนหลายแห่งยังมีบรรณารักษ์คน เดียวซึ่งต้องทำงานทุกอย่าง ปัญหาเหล่านี้ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบควรนำไปพิจารณา เพื่อปรับปรุงท้องสมุดประชาชน ให้ดีขึ้น

ส่วนด้านการทำงานของบัณฑิต ผลการวิจัยปรากฏว่าบัณฑิตท้องสมุดประเภท ต่าง ๆ เช่น ท้องสมุดประชาชน ท้องสมุดโรงเรียน ท้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานโดยทั่วไปในด้านผู้บริหาร ระบบบริหาร การปฏิบัติงาน และสภาพการทำงาน ปริมาณการทำงานโดยเฉลี่ยในระดับปานกลางและน้อย ยกเว้น ท้องสมุดแห่งชาติซึ่งประสบปัญหาในด้านการปฏิบัติงานดังกล่าวในระดับมากที่สุด

อย่างไรก็ตามในกรณีท้องสมุดแห่งชาตินี้ เนื่องจากว่าบัณฑิตที่ปฏิบัติงานใน ท้องสมุดแห่งชาติ เป็นประชากรที่สุ่มตัวอย่างมาเพียงจำนวน 1 คน ผู้วิจัยจึงยังไม่ถือว่า เป็นตัวแทนที่เชื่อถือได้

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะในปัจจุบันสถาบันต่าง ๆ มีการสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เพิ่มขึ้นทั้งในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู และเท่าที่ผ่านมาผู้ที่เรียนบรรณารักษศาสตร์นั้นไม่ต้องกลัวว่า จะต้องตกงานและมีงานรออยู่เสมอ แต่ปัจจุบันมีบัณฑิตที่จบสาขาวิชานี้ตกงานเพิ่มขึ้น จึงเห็นควรว่าน่าจะมีการสำรวจความต้องการของตลาดว่าห้องสมุดใดต้องการบรรณารักษ์ด้านใดบ้าง การสำรวจตลาดและมีการติดตามผลจะให้ประโยชน์มาก และจะได้เป็นการประเมินค่าไปในตัวด้วย

2. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ควรมีการจำกัดจำนวนนักศึกษาให้น้อยลง เพราะการเรียนการสอนที่มีจำนวนนักศึกษามากจะได้ผลไม่เต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนในวิชาบรรณารักษศาสตร์ซึ่งจำเป็นต้องเรียนทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติให้มาก การมีจำนวนนักศึกษาจำนวนมากจะเกิดปัญหาในด้านอุปกรณ์การค้นคว้า และคู่มือต่าง ๆ ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และปัญหาในการส่งนักศึกษาไปฝึกงาน เพราะหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐบาลหรือ เอกชนจะไม่รับฝึกงานให้นักศึกษาจำนวนมาก

3. ในปัจจุบันนี้มีการค้นพบว่าความรู้และทักษะ ในด้านบรรณารักษศาสตร์นั้น สามารถใช้กับงานธุรกิจทั่วไปได้ นักศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์เองก็มีความต้องการจะขยายงานอาชีพบรรณารักษศาสตร์ให้สามารถเข้ากับงานประเภทธุรกิจได้นอกเหนือจากงานห้องสมุด เพราะในปัจจุบันงานในภาคธุรกิจยังต้องการคนที่มีความรู้ทางด้านการจัดเอกสาร การใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลและเรียกใช้ข้อมูล เทคโนโลยีสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรก็คือ โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ควรสอนวิชาสารนิเทศศาสตร์ และควรเน้นการสอนระบบการจัดเอกสารหรือวิชาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถจะนำไปใช้ในด้านธุรกิจ เพื่อขยายงานอาชีพบรรณารักษ์ให้กว้างขวางกว่าเดิม หรือ เปิดสอนแบบสหสาขาวิชา โดยส่งนักศึกษาไปเรียนในสาขาอื่นตามภาควิชา สถาบันต่าง ๆ

4. ผลการวิจัยปรากฏว่าหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ยังต้องมีการปรับปรุงทั้ง เนื้อหาและระยะเวลาเรียน ดังนั้นหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ควรจะมีการปรับปรุงและประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีซึ่งเจริญรุดหน้าเพิ่มขึ้นทุกวัน

5. ผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์พอจะสรุปได้ว่าวิชาที่มีผลต่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ วิชาการฝึกปฏิบัติงานในห้องสมุด และเป็นวิชาที่มีผลติด เห็นว่าควรเพิ่มทั้ง เนื้อหาและระยะเวลาเรียนที่จะฝึกงานก็ควรขยายให้มากขึ้น ในการประชุมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ปี 2524 ได้มีผู้เสนอให้เปลี่ยนหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 4 ปีมาเรียน 3 ปี และปีที่ 4 ควรส่งนักศึกษาไปฝึกงาน เพื่อให้ นักศึกษามีโอกาสได้ฝึกงานหลายแห่ง และหลังจากการฝึกงานควรนำผลการปฏิบัติงานมาสัมมนาและพิมพ์รวม เป็น เล่ม ในปัจจุบันนี้พบว่า นักศึกษามีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงานน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยเปิด ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร 4 ปีมาเป็น 3 ปี และปีที่ 4 ส่งนักศึกษาไปฝึกงานนั้นจะมีประโยชน์คือนักศึกษาเป็นอย่างมาก อีกทั้งปัจจุบันหลักสูตร สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย เกือบทุกแห่งมีการ เปิดสอนวิชาห้องสมุด เฉพาะ ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ซึ่งโดยมาก มักจะ เรียนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ การขยายเวลาให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกงาน เพิ่มขึ้นจะเป็นการ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกงานในห้องสมุดหลายแห่งและต่างประเภทกัน เป็นการช่วยให้นักศึกษาได้เรียนภาคปฏิบัติของวิชาว่าด้วยห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเป็นการสร้าง เสริมประสบการณ์โดยตรงให้แก่ นักศึกษา

6. มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งซึ่งผลิตตำราทาง วิชาการออกมาจำนวนมากและมีราคาถูก อย่างไรก็ตามการผลิตตำรา หรือแบบเรียนทาง วิชาการควรมีคณะกรรมการ เพื่อสำรวจความต้องการในการใช้ตำรา และสำรวจการเรียน รวมทั้งความ เข้าใจของนักศึกษาต่อตำราเหล่านั้น เพื่อให้การใช้ตำราดังกล่าวประกอบ การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ผลการวิจัยปรากฏว่ามีผลติดมีความต้องการให้ภาควิชาจัดบริการ ทางวิชาการโดยเฉลี่ยในระดับมาก เช่น จัดให้มีการบรรยาย อบรม

สัมมนาในหัวข้อใหม่ ๆ ให้น้อยครั้ง ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันสารสนเทศกำลังขยายตัวในวงกว้าง ท่องสมุดและบรรณารักษศาสตร์อย่างรวดเร็ว การจัดการบริการทางวิชาการดังกล่าว อาจใช้อาจารย์ในภาควิชา หรือวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา เฉพาะมาให้ความรู้ อบรม สัมมนา ซึ่งการจัดการบริการทางวิชาการ เช่นนี้ยังช่วยจัดช่องว่างระหว่างคณาจารย์ และนักศึกษาในระบบมหาวิทยาลัย เปิด ซึ่งไม่ค่อยมีโอกาสได้พบหน้ากันอยู่แล้ว ให้สนิมสนมกันยิ่งขึ้น

๘. ผลการวิจัยพบว่าในปัจจุบันมีผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพบรรณารักษ์เพิ่มขึ้น ในห้องสมุดทุกประเภท จึงควรจัดตั้งชมรมบรรณารักษศาสตร์ขึ้น เพื่อเป็นการรวบรวมกลุ่มบุคคลในอาชีพเดียวกันให้ได้รู้จักกัน ร่วมมือกันทำงาน เพื่อปรับปรุงกิจการห้องสมุด การจัดตั้งชมรมอาจจะจัดตั้งขึ้นโดยการรวมตัวของบรรณารักษ์จังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง เขตใดเขตหนึ่ง หรือภาคใดภาคหนึ่ง หรืออาจจะตั้งชมรมบรรณารักษ์ขึ้น โดยแยกเป็นประเภทของห้องสมุด เพื่อจะได้ร่วมมือกันอย่างเต็มที่ โดยอาจมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น แลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ แลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ หรือร่วมมือกัน ในด้านงานเทคนิคและงานบริการของห้องสมุด

๙. จากการวิจัยพบว่ามัตติต้องการให้ภาควิชา เป็นศูนย์กลางด้านวิชาการ และเป็นศูนย์กลางของนักศึกษา เก้าในการพบปะสังสรรค์ โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษา เก่าส่งที่อยู่ สถานที่ทำงานไปยังภาควิชา และจัดให้มีการจัดทำทะเบียนนักศึกษา เก่าสำหรับส่งข่าวสารตามวาระต่าง ๆ โดยอาจเก็บค่าสมาชิกจากศิษย์เก่าเพียง เล็กน้อย เพื่อใช้จ่ายค่าเอกสาร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์มากในการติดต่อประสานงาน ร่วมมือปฏิบัติงานและส่งข่าวคราวระหว่างนักศึกษา เก่า อีกทั้งมีประโยชน์จากภาควิชาในการติดต่อสอบถาม หาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา เฉพาะประสิทธิผลของหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตหลังจากจบการศึกษาแล้ว แต่ในด้านผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตเหล่านั้นก็มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงแตกต่างกันออกไป จึงควรมีการสำรวจทัศนคติของผู้บังคับบัญชาคณะการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษ-

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงควบคู่กันไป

2. ผลการวิจัยปรากฏว่าบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในปัจจุบันออกไปปฏิบัติงานในวิชาชีพอื่น เป็นจำนวนมาก ทำให้ทราบว่าทักษะการเรียนการสอนของหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์สามารถนำไปปรับปรุง เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานในวิชาชีพอื่นได้ด้วย จึงควรมีการศึกษา เปรียบ เทียบถึงการนำความรู้ที่ได้รับจากภาควิชาไปใช้ในการปฏิบัติงาน ระหว่างกลุ่มผู้ที่ออกไปปฏิบัติงาน ในวิชาชีพบรรณารักษ์ และกลุ่มผู้ออกไปปฏิบัติงานในวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของทุกสถาบันสามารถนำผลการศึกษานี้มาปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อขยายวงงานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกเหนือจากงานห้องสมุด

3. ในฐานะที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัย เปิดซึ่งมีการเรียนการสอนแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นโดยทั่วไป จึงควรมีการศึกษาถึงความพึงพอใจและปัญหาในการเรียนการสอนของอาจารย์ และนักศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระบบมหาวิทยาลัยเปิด

4. จากสถิติผู้สมัครเข้าเรียนของนักศึกษาและสถิตของผู้จบการศึกษาในแต่ละปีของบัณฑิตภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่าผู้สมัครเข้าเรียนแล้วเรียนไม่สำเร็จเป็นจำนวนมาก จึงควรมีการวิจัยเพื่อสำรวจว่าบุคคลเหล่านี้มีปัญหาเรื่อง การเรียน ปัญหาเกี่ยวกับการสอน วิธีการสอนหรือปัญหาส่วนตัวหรือไม่ ผลการวิจัยอาจช่วยปรับปรุงให้การเรียนการสอนของภาควิชามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย